

PORNAISTEN KUNNAN TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2023

Pornaisten kunnanvaltuustolle

PORNAISTEN KUNNAN TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2023

1 TARKASTUSLAUTAKUNTA JA TILINTARKASTUS

1.1 Tarkastuslautakunnan tehtävät

Tarkastuslautakunnan on kuntalain 121 §:n mukaan valmisteltava valtuustossa päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioitava, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Tarkastuslautakunnan on huolehdittava kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta.

Jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, tarkastuslautakunnan on arvioitava talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman ja toimenpideohjelman riittävyttä. Lisäksi tarkastuslautakunta seuraa tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista. Tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa vuosittain valtuustolle arviointikertomuksen.

1.2 Tarkastuslautakunnan toiminta

Kunnanvaltuuston valitsevat tarkastuslautakunnan jäsenet ja heidän varajäsenensä 2021–2024 ovat

Varsinaiset jäsenet

Vesa Palmgren, puheenjohtaja
Mikael Miettinen, varapuheenjohtaja
Mari Tanner
Anna Builina

Henkilökohtainen varajäsen

Raimo Ruotsalainen
Hannu Rainio
Merja Nikula
Hanna Lehtinen

Tarkastuslautakunnan päätöksenteko on tapahtunut puheenjohtajan esityksestä ja pöytäkirjanpitäjänä on toiminut HT, JHT Mark Lassfolk BDO Auditor Oy:stä.

Tarkastuslautakunta kokoontui vuoden 2023 arviointiin liittyen viisi kertaa. Lautakunta on kokouksissaan perehtynyt kunnan toimintoihin ja sekä asetettujen tavoitteiden toteutumiseen muun muassa kuulemalla viranhaltijoita ja työntekijöitä. Painopistealueina tarkastuslautakunnan vuoden 2023 arvioinnissa ovat olleet kunnan taloustilanteen lisäksi kuntastrategia, sivistystoimi ja tekninen toimiala. Arviointikäynti tehtiin Yhtenäiskoululla. Tarkastuslautakunta on lisäksi seurannut tilintarkastussuunnitelman toteutumista.

Arviointi on tehty kunnanhallituksen ja kunnanjohtajan allekirjoittaman vuoden 2023 tilinpäätöksen sekä siihen kuuluvan toimintakertomuksen pohjalta. Arvioinnissa korostuvat arviointivuoden painotukset sekä lautakunnassa käsitellyt asiat.

1.3 Tilintarkastus

Tilintarkastaja on raportoinut tarkastuslautakunnalle tarkastussuunnitelman toteutumisesta. Tarkastuslautakunta edellyttää, että tilintarkastusraporteissa esitetyt havainnot ja suositukset johtavat korjaaviin toimenpiteisiin.

3 TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

Valtuuston hyväksymän talousarvion käyttötalousosa muodostuu kullekin toimielimelle (lautakunta) hyväksytyistä tulostavoitteista, keskeisistä suoritteista ja tunnusluvuista sekä arvioituista toimintatuotoista ja toimintakuluista, joiden erotus muodostaa toimintakatteen. Investointiosassa valtuustoon nähden sitoviksi on määritetty seuraavat investointiryhmät: irtain omaisuus, talonrakennushankkeet, maa- ja vesirakennushankkeet (vesi- ja viemärilaitos, kaavatiet, tievalaistus ja ulkoliikuntapaikat), kiinteistöjen osto/myynti sekä erikseen sitovina yli 500.000 euron talonrakennushankkeet.

3.1 Toiminnalliset tavoitteet

3.1.1 Keskusvaalilautakunta

Tilikauden aikana järjestettiin eduskuntavaalit. Keskusvaalilautakunta kokoontui kertomusvuonna neljä kertaa.

3.1.2 Kunnanhallitus

Kunnanhallituksen vastuualueeseen kuuluvat yleishallinto, henkilöstöhallinto, taloushallinto, elinkeinoelämän kehittäminen, maaseutuhallinto ja kuntakehitystoimiala. Toiminnallisia tavoitteita on asetettu yleishallinnolle, henkilöstöhallinnolle, maa- ja metsätiloille, rakennusvalvonnalle ja ympäristönsuojelulle sekä kuntakehitystoimialalle, johon kuuluvat tekninen hallinto, kaavoitus, kiinteistötoimi (joka sisältää ruoka- ja puhdistuspalvelut sekä rakennusten kunnossapidon), liikenneväylät ja yleiset alueet ja vesihuoltolaitos.

Yleishallinnon toiminnallisista tavoitteista asian- ja asianhallintajärjestelmän käyttöönottoprojekti toteutui TWeb-ohjelman käyttöönoton myötä. Toimintatuottojen toteuma alitti talousarvion tonttimyynnin toteutuessa 0,4 m€ arvioitua heikompana. Asukasluvun kasvutavoite ei toteutunut asukasluvun laskiessa 33 henkilöllä 4975 henkilöön.

Henkilöstöhallinnon toiminnalliset tavoitteet saavutettiin pääosin. Kehityskeskustelu kierros käytiin ja työtyytyväisyyskysely tehtiin, joskin vastausprosentti jäi ~49:ään. Työntekijöiden sairauslomapäivien määrä pieneni vuodesta 2022 ollen 16,1päivää/hlö (2022: 20 pv). Tarkastuslautakunta toteaa kehityksen positiivisena, joskin on todettava, että vuoden 2022 toteumaan vaikutti koronapandemia. Koulutuspäiviä toteutui 184 kappaletta (2022: 177 kpl).

Kuntakehitystoimialalla toiminnalliset tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

Kuntakehityksen hallinnon toiminnalliset tavoitteet saavutettiin. Ikäihmisten palvelukortteli -hanke ja Ikäihmisten kotona asumisen tuki -hanke päättyivät ja toteutuivat hankesuunnitelmien mukaisesti. Strategisista kunnan tunnettavuuden kehittämiseen tähtäävät tavoitteet toteutuivat asemakaavoitettuja omakoti- ja teollisuustontteja ollessa riittävästi tarjolla. Metsänhoitosuunnitelman päivitys hyväksyttiin kunnanhallituksessa ja uusiutuvan energian kuntakatselmus on valmistunut.

Kaavoituksen ja maankäytön toiminnalliset tavoitteet toteutuivat osittain. Metsänhoitosuunnitelma hyväksyttiin ja karttapalvelun kehittäminen toteutui suunnitellusti. Valmisteltaviin asemakaavoihin liittyvät ympäristöselvitykset eivät valmistuneet, maankäytön kehityskuva ja tontinluovutusperiaatteet ovat vielä vahvistamatta. Tontteja on riittävästi tarjolla.

Kiinteistötoimessa asetetut toiminnalliset tavoitteet toteutuivat.

Liikenneväylien ja yleisten alueiden tulosalueen toiminnalliset tavoitteet ovat toteutuneet.

Vesihuoltolaitoksen tavoite vesihuollon kehittämissuunnitelman laatimisesta ei toteutunut.

Maa- ja metsätilojen hoidolle asetettu toiminnallinen tavoite on saavutettu riittävässä määrin.

Rakennusvalvonnalle ja ympäristönsuojelulle asetetut toiminnalliset tavoitteet on saavutettu riittävässä määrin. Rakennuslupia- ja toimenpidelupia on myönnetty 59 kpl (TA 80 kpl), ympäristölupia 9 kpl (TA 5 kpl) ja maa-aineslupia 3 kpl (TA 5 kpl).

Tarkastuslautakunta ehdottaa edelleen, että jatkossa ilmoitettaisiin myönnettyjen lupien lisäksi tilikauden aikana haettujen lupien määrä.

3.1.3 Sivistyslautakunta

Toiminnallisia tavoitteita on asetettu sivistystoimen hallinnolle, varhaiskasvatukselle, esi- ja perusopetukselle, kulttuuripalveluille, kirjastopalveluille, musiikkioppilaitoksille, kansalaisopistolle, nuorisopalveluille ja liikuntatoimelle.

Sivistystoimen yhteiset/hallinnon toiminnalliset tavoitteet toteutuivat riittävässä määrin. Hyvinvointisuunnitelman raportti hyväksyttiin valtuustossa.

Varhaiskasvatukselle asetetut toiminnalliset tavoitteet toteutuivat riittävässä määrin. Palvelusetelit otettiin käyttöön 2.8.2023. Toiminnan kustannusten seurantaan tähtäävä tavoite ei toteutunut henkilöstömenojen kasvun ollessa suurempaa kuin lapsimäärän kasvu pääasiassa palkankorotusten takia. Kunnallisessa ja yksityisessä varhaiskasvatuksessa olevien lasten määrä kasvoi 270. lapseen (2022: 244 lasta, TA23: 235 lasta).

Esi- ja perusopetukselle asetetut toiminnalliset tavoitteet toteutuivat riittävässä määrin. Tavoite koskien kustannusten toteutumista suhteessa oppilasmäärän muutokseen ei toteutunut oppilasmäärän laskiessa. Oppilasmäärän väheneminen oli edellisen vuoden tasolla, oppilasmäärän vähentyessä 26:lla oppilaalla.

Kulttuuripalveluille asetetut toiminnalliset tavoitteet on saavutettu riittävässä määrin.

Kirjastopalveluille asetetut toiminnalliset tavoitteet toteutuivat riittävässä määrin.

Vapaa-aika palveluille asetetut toiminnalliset tavoitteet toteutuivat.

3.2 Talouden tavoitteet

3.2.1 Hallinto- ja taloustoimiala

Toimialan toimintatuottojen toteuma oli ~119 %, eli talousarviota ~11,5 t€ parempi. Toimintamenojen toteuma oli ~99 %, alittaen talousarvion ~14,8 t€. Toimintakate oli 98,3 % alittaen talousarvion 26,4 t€.

3.2.2 Kuntakehitystoimiala

Toimialan toimintatuottojen toteuma oli ~37 % alittaen talousarvion ~370,4 t€. Toimintakulujen toteuma taas oli ~102,4 % ylittäen talousarvion 19,5 t€. Toimintakatteen toteuma oli täten 270 %, ylittyen 390 t€. Tarkastuslautakunta toteaa, että valtuusto myönsi § 12/2024 ylitysoikeuden määrärahojen ylittymiseen. Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota tonttimyyntitavoitteeseen, joka ei toteutunut myöskään tilikaudella 2023 ja suosittelee, että tavoiteasetanta jatkossa olisi realistisemmalla pohjalla.

3.2.3 Tekninen toimiala

Teknisen toimialan toimintatuottojen toteuma oli 102,8 % ja toimintakulujen 104,16 %, toimintakatteen toteuma oli siten 99 %, toimintakate alitti siten talousarvion ~14,3 t€.

3.2.4 Sivistystoimiala

Sivistystoimialan toimintatuottojen toteuma oli ~107 %, tuottojen toteuma ylittyi täten ~59 t€:lla. Myönteinen poikkeama johtui pääasiassa varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen toteumasta, asiakasmaksulain muutoksesta huolimatta. Toimintakulujen toteuma oli 101,6 % ylittäen talousarvion ~214 t€, suurimmat ylitykset olivat varhaiskasvatuksessa (~59 t€) ja esi- ja perusopetuksessa (~167 t€). Toimintakatteen toteuma oli ~101 %, määrärahat ylittivät täten ~155 t€:lla.

3.2.5 Tuloslaskelmaosan toteutuminen

Kunnan tuloslaskelma toteutui talousarviota heikommin. Toimintatuotot alittivat 156 t€ (98 %) muutetun talousarvion, toimintakulut toteutuivat myös muutettua talousarviota 376,5 heikommin (102 %). Toimintakate oli näin ollen 532,5 t€ arvioitua heikompi (104 %). Verotulot toteutuivat muutettua talousarviota ~136 t€ parempana, valtionosuudet toteutuivat 20 t€ muutettua talousarviota paremmin. Rahoituserät toteutuivat muutettua talousarviota 61,3 t€ heikommin, johon valtuusto myönsi §12/2024 ylitysoikeuden 62 t€. Vuosikatteen toteuma oli 87 % suhteessa muutettuun talousarvioon, talousarvio toteutui täten ~437,8 t€ talousarviota heikompana. Poistot toteutuivat 45,8 t€ arvioitua pienempänä. Satunnaisia kuluja kirjattiin Keusote kuntayhtymän purkamiseen liittyen 48,3 t€, jonka myötä tilikauden tulokseksi ja ylijäämäksi muodostui 926,7 t€ alittaen talousarvion ~440,3 t€:lla.

3.2.6 Investointiosan toteutuminen

Talousarviossa esitetyistä investointimenoista (kunta+vhl) jäi toteutumatta 489 t€, investointimenojen toteuman ollessa 1,94 m€. Toteutumisaste oli nettomääräisesti 78 %.

Investointien toteutumista analysoidessa tarkastuslautakunta kiinnittää kuitenkin huomiota Liikenneympyrä-hankkeeseen, jonka nettomenot ylittivät määrärahan 613,6 t€ (toteuma-%: 407). Maa- ja vesirakennus -investointiryhmän toteuma oli kuitenkin 95 %, koska usean muun investointiryhmän hankkeen määrärahat jäivät käyttämättä tai ne käytettiin vain osittain.

Jos investointien toteumaa (kunta+vhl) tarkastellaan Liikenneympyrä-hankkeen määrärahan ylitys 613,6 t€ eliminoituna, investointien toteuma-aste osoittaa 54,5 %:n toteumaa, joka on linjassa edellisten vuosien matalanpuoleiseen investointien toteutumisasteeseen. Tarkastuslautakunta pohtii, johtiko Liikenneympyrä-hankkeen määrärahan ylitys siihen, että muita sitovuustason sisäisiä hankkeita jäi toteuttamatta.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota Liikenneympyrä-hankkeen merkittävään määrärahojen ylittymiseen. Tilikaudelta 2022 hankkeelle varattua määrärahaa jäi käyttämättä noin 150 t€, tämäkin huomioiden määrärahan ylitys on suuruusluokassa 450 t€, jota on pidettävä merkittävänä. Saatujen tietojen perusteella hanke on toteutunut kustannusarvion mukaisesti, mutta talousarvioon ei tehty määrärahojen siirtoa muilta hankkeilta valtuuston asettaman sitovuustason sisällä.

3.2.7 Rahoitusosan toteutuminen

Rahoitusosa toteutui pitkäaikaisten lainojen lisäysten ja vähennysten osalta talousarvion mukaisesti, lyhytaikaisia lainoja lyhennettiin arvioitua 1,6 m€ enemmän. Toiminnan ja investointien rahavirta toteutui arvioitua 292 t€ paremmin. Maksuvalmiuden muutos oli 1,9 m€ arvioitua heikompi.

4 HENKILÖSTÖ

Kunnan henkilöstömäärä oli 199 henkilöä, henkilöstömäärän ollessa 201 henkilöä vuonna 2022.

Henkilöstökulut kasvoivat 0,38 m€ (4 %) edellisestä vuodesta ollen yhteensä 9,78 m€.

Sairauspoissaolot olivat 16,1 pv/henkilö, ollen 3,9 kalenteripäivää vähemmän kuin edellisvuonna. Vuoden 2022 toteumaan vaikutti kuitenkin koronapandemia.

Koulutussuunnitelmat on laadittu ja koulutuksiin osallistui 78 henkilöä, koulutuspäiviä oli 205 kappaletta. Henkilöstötyytyväisyyskyselyä ei toteutettu tilikauden aikana.

5 MUITA HAVAINTOJA

Tarkastuslautakunta suosittelee henkilöstön työhyvinvointikyselyn teettämistä, huomioiden erityisesti sivistystoimen henkilöstö ja ehdottaa, että jatkossa tilinpäätöksessä esitetään henkilöstön vaihtuvuusprosentti.

Tarkastuslautakunta kiinnittää edellisten vuosien tapaan huomiota tonttimyyntitavoitteen alittumiseen ja esittää kysymyksenä onko nykyinen tonttimyyntitavoite realistisella tasolla etenkin huomioiden muuttunut asunto- ja tonttikaupan markkinatilanne. Samoin tarkastuslautakunta esittää kysymyksenä onko tonttimarkkinointi järjestetty optimaalisella tavalla?

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota asukasluvun laskuun ja toteaa asukasluvun kasvun olevan kunnan strateginen tavoite.

Tarkastuslautakunta toteaa myönteisenä seikkana työhyvinvointikyselyn teettämisen ja suosittelee kyselyn säännöllistä teettämistä jatkossa sekä kyselyn vastausten hyödyntämistä.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan kunnan viestintä on loppuvuoden 2023 aikana kehittynyt myönteiseen suuntaan.

Tarkastuslautakunta toteaa, että yleiset kuntatalouden ennusteet ennakoivat taloudellisesti haasteellisia tulevia vuosia – heikkenevään taloustilanteeseen tulisi tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan puuttua proaktiivisesti ja viipymättä.

6 YHTEENVETO

Tarkastuslautakunnan arvion mukaan valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ovat toteutuneet kunnassa ja kuntakonsernissa riittävässä määrin ja toiminta on järjestetty riittävän tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla vuonna 2023. Tilikauden arvioitua heikompaan tulokseen vaikuttavat etenkin tonttimyyntitavoitteen alittuminen (0,4 m€) ja toimintakulujen kasvu (määrärahojen ylitys 376,5 t€ / 2 %), verotulot taas toteutuivat arvioitua 135 t€ paremmin (1 %). Kuntien taloudellinen liikkumavara tulee lähivuosina edelleen tiukkenemaan mm. valtionosuusleikkausten sekä työllisyyspalveluiden järjestämisvelvollisuuden myötä. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan tuleviin muutoksiin tulee valmistautua proaktiivisesti, jotta kertyneet ylijäämät ja taloudellinen tasapaino saadaan säilytettyä.

Edellä kirjattujen havaintojen perusteella tarkastuslautakunta esittää, että kunnanhallitus,

- teettää henkilöstön hyvinvointikyselyn säännöllisesti ja myös kyselyn seurannan
- kehittää yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa, jotta varmistetaan kunnan kannalta mahdollisimman suotuisa kehitys yhteisissä asioissa, mm. sote-palvelut kunnan alueella
- kääntää kunnan asukasluvun kasvuun sekä edistää tonttien markkinointia ja myyntiä

Pornaisissa 28.5.2024

Vesa Palmgren, puheenjohtaja

Mikael Miettinen, varapuheenjohtaja

Mari Tanner

Anna Builina